

אוטיזם במשפחה על עולמו הרגשי של ילד על הרצף האוטיסטי מנקודת מבטה של אם

איריס ברנט

התעסקנו באוטיזם. בשבילי אוטיזם היה איש הגשם. אמרו לי את מגזימה. הרגשתי שהילד הולך וכבה. הוא הפסיק לחקות אותי. פעם הוא היה קורה לאחיו 'אורי' וזה הפסיק. הילד נראה כבוי. ואז התחלנו את המסע ובגיל שנתיים וארבעה הוא אובחן. אני זוכרת שאמרו לנו 'אוטיזם' וחשבתי שהעולם שלי קורס. גם בעלי היה שם, אבל אני כאילו הבנתי יותר ממנו מה זה אומר. היה לי בראש שאוטיזם זה איש הגשם. אנשים מנומים, אנשים שלא מתקשרים. היה לי נורא. עברנו יומיים, אני זוכרת, שהלכנו הביתה ולא יצאתי מהמיטה. ובעלי נכנס ללחץ. הייתי ממש באל. אחרי יומיים התעשתתי, נכנסתי לאינטרנט לראות מה עושים, מה זה אומר, מה האפשרויות. פשוט כאילו אמרתי: 'זה מה יש, תתמודדי עם זה'. אני חושבת שהתאבלתי על העתיד. לא הרגשתי שאני מסכנה, הרגשתי כאילו: 'הקסם הזה לא ייחנה בחיים'. ואז שמעתי על גישה התנהגותית בתוך הבית. ראייתי מטפלים והקמתי מרכז טיפול בבית לאיליי. במקביל גם התחלתי תואר שני כדי ללמוד על אוטיזם בבר אילן. נכנסתי לתחום הזה מאוד חזק.

העדפות ייחודיות של ילד עם אוטיזם

באופן שיתבהר לקורא בהמשך המאמר, אלונה עברה תהליך פנימי שבזכותו היא יכלה להתמקד בחוויות הרגשיות של איליי ופחות התמקדה ב"התקדמות" שלו. זה לא אומר שהחלק השכלי לא היה חשוב, כמובן. זה התבטא, למשל, בהחלטה שלה לשלב אותו בגן רגיל, אף שידעה שאיליי לא יצליח להפיק מהלמידה אבל רצתה לאפשר לו להפיק מבחינה רגשית. היא דיברה עם ההורים והם כולם שיתפו פעולה, "ברמה שהיה לנו פרויקט של 'איליי מזמין חבר הביתה'". איליי לא היה משתף פעולה, אבל נהנה. הילדים אהבו אותו. הוא חיך כל הזמן, והיה רגוע. עם השנים הסתבר שאיליי פיתח העדפות בהתאם לרוח המשפחה. אמנם הוא לא פיתח שפה ורבליה, ואנשי המקצוע לא הצליחו להבין מדוע הוא לא מדבר כי הוא מסוגל, הוא מבין הכול ובעל יכולת חיקוי. למרות זאת, גם ללא המילים, אלונה הצליחה לפענח העדפות מאוד ברורות מצידו. הוא החל לבקר בצופי ים, במסגרת "צמיד" (קבוצה ייעודית

עולם הרגשות והחוויה הפנימית של האדם אינו גלוי לצופה מן הצד, על אחת כמה וכמה כאשר מדובר בילד על הרצף האוטיסטי. לצערנו, השתרשה דעה שלפיה ילד עם אוטיזם חווה באופן שטחי ודל את העולם הרגשי והחברתי. דוגמא לדעה זו אפשר לשמוע במילותיה של אם שבנה שמתמודד עם אוטיזם הלך לאיבוד וחזר. לפני כחודש נעלם ילד אוטיסט בן 11 בפארק בתל אביב. בראיון על רגע המפגש עם בנה, לאחר שמצאוהו, נשאלה אמו מה היא חושבת שעבר עליו, והיא אמרה: "מייד חיבקתי אותו... הוא לא היה לחוץ. הוא היה מודע למשהו, זה בטוח. אנחנו לעולם לא נדע שום דבר בדיוק ובמאה אחוז... הוא לא יכול להסביר את עצמו ואני לא יכולה לשאול אותו, אז זה נחושים ואינטואיציות... אי אפשר לדעת מה הם חושבים, אי אפשר לדעת אם כואב להם משהו".

מהורים אחרים אפשר לשמוע דוגמאות אחרות על חוויותיהם של עולמו הפנימי של ילדיהם שעל הרצף. בחוויה שלהם, העולם הפנימי של ילדם הוא מורכב, ייחודי לכל ילד, כולל העדפות אישיות, רגשות מגוונים, התרגשויות וכאבים, הומור, שמחה, סיפוק, פחד, תשוקה והנאה עמוקה.

לכבוד גיליון זה יצאתי לברר את נקודת המבט של אמה אחת המגדלת ילד אוטיסט. נפגשתי עם אלונה קדישביץ, אמה לארבעה ילדים, הרביעי מביניהם נולד עם אוטיזם (מה שאנשי מקצוע מכנים "בתפקוד נמוך", וגם על הגדרה זו נדבר). אלונה בעלת תואר שני בחינוך מיוחד עם התמחות באוטיזם, פעילה ומנחה הורים בתחום זה. השאלות שעמדו לנגד עיני היו: מה זה אוטיזם בעיניה, מנקודת מבטה כהורה, ומה החוויה ההורית שלה. מה שעלה מהראיון עם אלונה קדישביץ, אמה ואשת מקצוע בתחום האוטיזם, הצליח לחדש ולרגש אותי מאוד.

תפיסת האוטיסט כ"איש הגשם"

איליי נולד כתינוק עם התפתחות תקינה לגמרי - דיבר בזמן והיה ערני. הבית הוא בית חי מאוד, רועש, תימני וארגנטינאי עם הרבה ילדים. הוא היה ילד שמח, ובגיל שנה וחצי אלונה זוכרת שקראה לו והוא לא הסתובב, ומשהו נראה לה מוזר. היא מספרת כך: "לא היה לי מושג באוטיזם. למרות שיש לי תואר ראשון לא

לקפוץ. הוא לבד ירד לחדר שלו".

אלונה אפוא לא מקבלת את התפיסה שלפיה ילד אוטיסט לא מרגיש רגשות מורכבים. אלונה מבססת התרשמות זו מתוך חוויות רבות עם איליי. היא מספרת:

"כל פעם שהולך להיות משהו חדש אני עושה לו סיפור חברתי. למשל, כשדניאל עזבה את הבית לירושלים, או כשטסתי לחופשה בלונדון, היה לו קשה כי הוא היה צמוד אלי... איך אני יודעת? ראיתי את העדכונים של המורה, היום יצא מהכיתה והסברנו לו שאתה מתגעגע לאמא והסברנו לו שאמא תחזור. והוא הרבה דפק עם האגרוף על הראש וניסיון להרגיע אותו. דיברתי איתו בטלפון. ראיתי שזה גורם לו להיות סוער אז לא דיברתי איתו. כאו הסיפור החברתי עזר לי מאוד. הילדים אמרו לו 'תראה אמא בלונדון', ואז הוא לקח ונישק את התמונה. עכשיו תגידי 'הילד לא מבין'. הם מבינים. יש לו מגוון רגשות. הוא פשוט לא יכול לדבר. ברגע שאני מדברת איתו אני ממלילה לו כל דבר. אני מחפשת לומר לו: 'איך אתה מרגיש? אני יודעת שאתה כועס ואתה לא יכול לקבל'. כל הזמן מדברת, נותנת לו מילים. וכשאני נותנת לו מילים, הוא יודע שאני מבינה אותו. אני חושבת שזה עוזר מאוד לילד כי התסכול הוא עצום במצב שלו. ברגע שאתה מדבר איתו ואומר לו מה הוא מרגיש הרבה יותר קל. אני מאוד מאמינה בזה".

הגדרה של אוטיזם מנקודת מבטה של אלונה

האם נקודת מבט זו של אלונה יכולה לשפוך אור על משהו שהשיח המקצועי והחברתי על אוטיזם לא מצליח לראות? "אוטיזם בעיניי זה ילד שלא יוצר קשרים חברתיים, לא מבין מה זה קשרים חברתיים. אנחנו הולכים לפי ה-DSM. אם הילד עונה על מספר הקטגוריות הנדרשות אז יש לך אוטיזם. אצל איליי, השפה התפתחה ונעלמה, גם קשר העין. הוויסות החושי סוער. כל אלו מהווים תסמינים קלאסיים של אוטיזם ויש גם את החלק הקוגניטיבי. מכל הדברים האלה, איליי ממש אוטיסט קלאסי. עם זאת, המגוון הוא כל כך רחב... אני רואה בכיתה של איליי שבעה בנים, אף אחד לא דומה לשני. מדהים כמה הם שונים".

אוטיסט בתפקוד גבוה לעומת נמוך?

החלוקה המקובלת של הילדים על הרצף היא בין אלו שמתפקדים גבוה לעומת נמוך. אחד הקריטריונים המשמעותיים הם יכולת קוגניטיבית. אלונה, מנקודת המבט ההורית, דווקא שמה את הדגש על קריטריון אחר, על כישורי החיים שיש לילד. התפקוד של הילד או הנער בחברה, "לא איך הוא יודע משוואות בראש". היא חושבת על העתיד, איך הוא יחיה, אם יהיה עצמאי,

לבעלי צרכים מיוחדים בתוך תנועת הנוער), יצא איתם למחנה ואף ישן שם לילה. הוא אוהב את הים, רגוע בנוכחותו, והקשר שלו לים הלך והתחזק עם השנים. אלונה סבורה שכנראה הדבר קשור לכך שאביו הוא סקיפר, ולוקח אותו להפלגות קצרות.

"גילינו שהתנועות של היאכטה מיטיבה איתו", אומרת אלונה ומוסיפה כי "בעוד שבדרך כלל מרגישים לא טוב מתנועות של הים והגלים, אצל איליי, בגלל הקושי בוויסות החושי, התנועות הזו מרגיעה אותו. אז הוא בצופי ים. מפליג איתם".

"... כל הזמן מדברת, נותנת לו מילים. וכשאני נותנת לו מילים, הוא יודע שאני מבינה אותו. אני חושבת שזה עוזר מאוד לילד כי התסכול הוא עצום במצב שלו..."

האם הרגשות של ילד עם אוטיזם הם שטחיים?

התשובה של אלונה היא חד-משמעית, שיש לאיליי "הרבה יותר, הרבה יותר רגשות ממה שנדמה". בתחילה אלונה הקדישה מאמץ רב בלהבנות את התנהגותו של איליי באמצעות גישה התנהגותית. עדיין, עד גיל ארבע הוא היה דופק על דברים ועל עצמו. בגיל ארבע הוא החל ליטול תרופות שאכן הרגיעו אותו, אך בכל פעם שהוא גדל, נדרש היה להעלות את מינון התרופות. כאשר הגיע איליי לגיל עשר אלונה חשה שהיא לא יודעת מי הוא עוד, "כי מלעטים אותו בתרופות כל הזמן". איליי עבר תהליך של גמילה מהתרופות, ובמקביל עברה אלונה שינוי תפיסתי, והיא החליטה לתת סיכוי ואפשרות לשיח והיכרות עם איליי כבן אדם, וכך, "אני כל הזמן מדברת איתו, למרות שהוא לא מדבר".

"ברגע שהוא נגמל, זה היה פשוט מדהים. הוא נהיה הרבה יותר רגוע. ... קורה שהוא מאבד את זה, נכנס לסטרס... (דופק וטופח על הגוף)... קורה שהוא נכנס למקום שאני מרגישה שזה 'יותר מדי' בשבילו, אז אני ישר מבודדת אותו... מוציאה אותו. אני מבינה אותו וגם מלמדת אותו לשלוט בזה. אני מסתכלת לו בעיניים ואומרת לו 'תנשום עמוק', הייתי אומרת לו, 'עכשיו אתה רגוע?' והוא מבין, הוא מגיב אליי, ואלונה מוסיפה ונותנת דוגמא, "חגגנו ממש לפני ראש השנה הנוכחי יום הולדת שישים לבעלי. הוא ראה את ההכנות, התרגש נורא. לא מסיבת דיסקו. משהו אינטימי, זמרת ארגנטינאית ששרה בספרדית, והוא התחיל לרוץ בבית ונתתי לו. באיזשהו שלב היה לו 'יותר מדי' והוא התחיל

באיזו עבודה ישתלב.

איליי, למשל, יודע לעשות דברים בבית. הוא מוריד את הצלחת כשהוא מסיים לאכול, לא לוקח אוכל מצלחות של אחרים וכן הלאה. וגם כאן אלונה שוזרת סיפור מעורר חיוך.

"לפעמים איליי שוכח להוריד את הצלחת לאחר שסיים לאכול, אז אני אומרת לו 'איליי', אז הוא מחייך והולך להביא את הצלחת. זה דברים שבהם אני מאוד השקעתי. מהבחינה הזו לא הפסקתי להשקיע בו באותיות וכאלה, אבל אני לא נלחצת מזה. אני חושבת שיש מקום ברעננה - 'בכל אופן רוכבים' - של חינוך מיוחד, אז הילד מתחיל באופניים למתחילים עד לשלב שאפשר להוציא אותו לפארק. הוא שוחה. זה היותר חשוב".

החיווט שונה אבל הם לא פחות רגישים

בהקשר לסוגיה של עולמו הרגשי של איליי, שם, פשוט הצטמררתי. והנה מה שאלונה ענתה לשאלתי, מיהו איליי, מה אישיותו:

"אני חושבת שהוא ילד, אם הוא לא היה אוטיסט, הוא היה חיה חברתית. כי לראות ילד שבגן, והוא אוטיסט, והוא היה אהוב בגן, הילדים אהבו אותו, הילדות אהבו אותו, היו משוגעות אחריו, היו רודפות אחריו. הוא אהב את זה. גם הילדים... אני מרגישה שאומרים שיש להם עולם משלהם, אני מרגישה שהוא לא שם. כי יש לו גומות חן, כמו לכל הילדים, מהסבתא, יש לו כינוי, 'החתך' עם גומות חן של בית הספר. חולים עליו. הוא כל הזמן מחייך. יש לו הסעה מבית הספר, הנהגת מתה עליו. הוא מתנהג יפה, הוא אסוף, הוא גם מאושר. איליי, אם הוא היה הולך לאיבוד, המחשבה מפחידה אותי, הוא היה ממש נבהל.

התפיסה של אוטיסטים שאין שם כלום, אני לא מסכימה עם הגישה הזאת. רק אין להם את הכלים הרגילים להביע זאת. הם לא יודעים להביע את הרגשות. גם אין להם הבנה בסיסית. למשל, אנחנו מבינים שאסלה זה לעשות פיפי. להם אין את זה. להם כיסא ואסלה זה אותו הדבר. זה הרי משהו חברתי, בית שימוש, מי המציא את זה? אנשים. את איליי, מה שלא לימדתי, הוא לא ידע. זה לא כמו שאנחנו נלמד 'על הדרך'. דברים שילדים לומדים לבד, אצלם זה שונה, ה'וואיירינג' (החיווט) שלהם באמת שונה במוח, אבל אני לא חושבת שהם פחות רגישים או פחות מעמיקים בדברים אחרים.

אגיד לך את האמת, לגדל את איליי זה גוי' (הנאה) אמיתי. הייתי בלונדון וחשבתי מה אני קונה. ידעתי מה לקנות לדינאל, לאורי, לטל. לא ידעתי מה לקנות לאיליי שישמח. מצאתי מה לקנות לו, אבל לאיליי ידעתי שאני המתנה שלו. עם אף אחד אני לא יכולה להגיד לך את זה. בכנות אני אומרת. בכנות. בעלי אומר לי, אני קם בבוקר הוא עושה לי מצב רוח טוב. כשחזרתי, איך שנכנסתי

איליי ראה אותי, הסתכל לי בעיניים, חיבק אותי, השכיב אותי עליו ושם את הכרית על שנינו. כאילו 'תעזבו אותנו אנחנו לבד'. עם איליי זה נורא טהור. זה כאילו, המבט שלו, את רואה אהבה, את רואה חיוך, את רואה אושר. כשהוא מחייך, רואים שהוא מאושר. כשהוא כועס, רואים שהוא כועס. כשהוא קם בבוקר הוא מלמד אותך מה זה לא להתייחס לדברים שוליים. הוא קם עם חיוך ומחבק אותך, כאילו הוא שמח שהוא חי. אז את לא יכולה לקום בבוקר, 'אוי לא בא לי לעשות כלום'. וזה לא רק אני. האחים שלו כל כך קשורים אליו".

אני רוצה לחדד כאן מה שהבנתי מאלונה. מחלקם הגדול של ההורים אנחנו לא שומעים שמיוחסים לילד האוטיסט תכונות אישיותיות או רגשות מורכבים. ההורים האלה, במובן מסוים, הפנימו את השיח המקצועי של "איש הגשם", כפי שאלונה ביטאה זאת. אבל יש הורים שמהם אנו כן שומעים שהם מייחסים לילד האוטיסט הבנה רבה יותר ממה שנדמה לנו, מייחסים לו תכונות של מתחכמות או ערמוניות או אכפתיות ודאגה. לא מעט פעמים אנחנו תוהים בינו לבין עצמנו האם ההורים האלה מבינים מהו אוטיזם. לעיתים, אכן הורים יכולים לא להסכים עם האבחון שניתן לילד. אבל אלונה מביאה פה קול אחר. היא כן סבורה שהאבחון שניתן לבנה נכון. עם זאת, מעשרות אלפי אינטראקציות שאלונה מקיימת עם בנה היא אוספת, תוך פרשנות מאוד ייחודית של הורותה, סיטואציות המדגימות רחשים, תחושות, רגשות, מחשבות של בנה, שהן קיימות, אך הלכות לא מאפשרות לילד לבטא את כל אלו באופן מותאם. נוסף על כך, אלונה מציעה גם השלכות מעשיות של תובנות אלה, על העולם האמיתי.

אלונה מתרשמת כי הבתים (המוסדות) - מילה מעוררת מחלוקת בקרב הורים) הטובים בארץ אלה מקומות שהורים הקימו, כמו "כפר תקוה" והיזמה ההורית בכפר ורדים. לכן היא חברה להורים נוספים והם הקימו עמותה שנקראת "משפחות לדרך". בכוונתם להקים משהו לפי "איך שאנחנו רוצים שהילדים שלנו יחיו". לדוגמא, הצבעים בחדרים צריכים להיות חיים וצבעוניים, ועוד הרבה דברים אחרים. היא מחפשת בית לחיים שיקרין חום, חיות. היא לא מתכוונת לשים את כל האוטיסטים ביחד. היא אומרת, "אני בעד לשים את איליי במקום רב לקוטי. ילד חברותי עם תסמונת דאון, הוא ייתן לאיליי משהו שילד אוטיסט לא ייתן לו. וילד אוטיסט ייתן לו משהו אחר. איליי ייתן לו חיוך, איליי גם מאוד ממושם, הוא יכול, לדוגמא, אם אתה משחק איתו, הוא כן ישתף פעולה. הוא כן יזרום לעשות את זה".

נשאלת כעת השאלה, כיצד עמדתה זו של אלונה התפתחה לצד תפיסת "איש הגשם"? כדי לענות על השאלה נתבונן בדינמיקה שנוצרה בין אלונה לאופן שבו היא ספגה והגיבה לעצות בנושאי גידול ילדים בכלל, ואוטיזם בפרט.

הקול האקטיבי של אלונה בתוך עולם העצות להורים

עם איליי שיניתי... לדוגמא אני מסתכלת עליו ואומרת (לעצמי) שיקשור את השרוכים אהיה הכי מאושרת בעולם, שיקרא לי 'אמא' אני אהיה הכי מאושרת. כן, הציפיות, האושר נגרם מדברים אחרים. עם איליי זה אושר אחר. היית שואלת אותי מה אני רוצה שאיליי... אז הייתי רוצה שהוא ילמד להשתמש בפקס (שם של תוכנה), עשינו תוכנה הביתה והוא לא מוכן. כאילו הוא רוצה רק בג'סטות, ואני חושבת שברגע שהוא ילמד להשתמש זה יפתח לו עולם יותר עשיר, וזה הדבר שאני הכי הייתי רוצה בשבילו היום. אני אומרת למורות שלו בכיתה, תראו לו שאתן לא מבינות אותו. שהוא יתקש להשתמש בסמלים. כי אז יוכל ליהנות מסיפורים, העולם שלו יהיה יותר עשיר. אני לא רוצה שהעולם שלו יהיה מצומצם רק לאנשים שמבינים את הקודים שלו. זה דבר שמאוד הייתי רוצה לשנות, זה דבר שיעשה אותי מאושרת. שיתקשר ויוכל להיחשף לדברים".

"אני בעד לשים את איליי במקום רב לקוטי. ילד חברותי עם תסמונת דאון, הוא ייתן לאיליי משהו שילד אוטיסט לא ייתן לו. וילד אוטיסט ייתן לו משהו אחר. איליי ייתן לו חיוך... הוא כן ישתף פעולה."

דברי סיכום

עולמו הפנימי של הילד על הרצף האוטיסטי הוא מסקרן, מאתגר, לא ברור לא להוריו ולא לאנשי המקצוע. רבות נכתב בספרות המקצועית בניסיון להבין מה מתרחש שם בלב פנימה. הראיון עם אלונה ריגש אותי מאוד בגלל הייחודיות של אלונה כאמא מאוד מעורבת, חזקה, שמצד אחד אוזנת בידע ההגמוני והיא משתמשת בכל הידע המקצועי הקיים, ומצד שני היא נתנה לחוויה ההורית עם איליי לטלטל אותה ולגייס מתוכה את היצירתיות, הנועזות ההתמזגות והנפרדות שנדרשת לגידולו. בזכותו אלונה עשתה כברת דרך עצומה מבחינה אישית. הזכות של היכולת לראות את מה שאיליי רק יכול לסמל, היא זכות שכעת קוראי המאמר שותפים לו. אין ספק שהורים שמגדלים כיום ילד על הרצף האוטיסטי, או אנשי מקצוע שעובדים עם ילדים אלו, חשוב שיוכלו להמשיך בדרך זו ולראות לעומק את הילד על עולמו הרגשי הסוער, המורכב, הייחודי והרבגוני.

לפני שאלונה הפכה לאם היא מעולם לא נעזרה בטיפול פסיכולוגי או ייעוץ, אף שכיום היא חושבת שהייתה מאוד זקוקה לזה. היא החלה לחפש עצות כאשר בתה הבכורה הייתה בת שנתיים וחצי ונולד לה עוד ילד, אז התייעצה עם גיסתה, פסיכולוגית קלינית. וכך, בהמשך ולאורך כל השנים, אלונה הייתה בטיפול. ילדיה נעזרו בייעוצים שונים, והיא מאמינה גדולה בתחום, ובימינו היא בעצמה מייעצת להורים. לא אכנס כאן בפירוט לגבי תקופה זו של העצות שאלונה קיבלה, אבל רצוני להדגיש את החוויה שלה בהקשר זה של גידול הילדים הראשונים שלה ביחס לחוויה ההורית שלה בגידול איליי. אלונה אומרת:

"ילד ראשון יש לך חלום איך הילד יהיה וההתרגשות. בדרך כלל, כשאת מגדלת את הילד שלך, תמיד תשווי אותו לאחרים... אם הילד עומד בקצב של אחרים וכל זה. אבני הדרך של הילדים מאוד מכוונות אותי. פעם ראשונה שהוא הלך, שהלך לגן, לבית הספר. כי אני חושבת כשאנחנו במין תחרות כזאת כל הזמן, זה נורא מתסכל. אני זוכרת את הבת שלי כשהייתי אמא צעירה, אז לא הייתי אמא רגועה כי הייתי כל הזמן בלחץ אם הילדים רבים... האם אני עושה נכון?... לא הייתי בטוחה אם אני יודעת להתמודד נכון עם כל סיטואציה, הייתי במתח... ובבית הספר, אם הילד היה נתקל בקטע חברתי או הילדה, אז הייתי בלחץ. ולדבר עם האמא ההיא והאמא ההיא. היה לי כל הזמן כאלה דברים שהכל יהיה בסדר, שנהיה כמו כולם. לא יודעת איך להסביר את זה. זה היה יותר ממקום של 'הילדים שלי יהיו נורמטיביים', 'הילדים שלי יהיו כמו כל הילדים. יהיו רגועים, שמחים, הולכים בחיוך, חוזרים בחיוך, ואז הכול מושלם. כאילו הרגשתי שאין סיבה שלא. יש להם אבא ואמא שאוהבים אחד את השני, לא באיזה מצוקה. משפחה חמה'. לעומת זאת, עם איליי אני בנית את אבני הדרך... נהניתי באבני הדרך של איליי אותו הדבר, אם לא יותר... שיניתי את התפיסה, את מבינה. עם איליי השתניתי.

מהר מאוד הבנתי שאיליי, אני תמיד משווה את ההתקדמות שלו פר איליי, יחסית לאיליי. יחסית לאיליי לפני חודש. אני חושבת שזה עשה אותי בן אדם יותר רגוע, הרבה יותר רגוע. אני חושבת ש... לא יודעת איך להסביר את זה... שהמשפחה שלנו, אני והילדים ובעלי, יותר מלוכדים בזכות איליי. אני לא רוצה שיישמע כמו שאומרים 'הילדים האוטיסטים'... איליי שחרר אותי מהשוואות חברתיות, אז זה גרם לי להיות רגועה יותר. אני רואה שעם איליי ההורות איתו היא השינוי... זה מה שעושה אותי הורה יותר טוב, זאת אומרת שאם הה... אם בעבר הייתי חושבת 'והו, איזה גאווה שהילד שלי יהיה קצין וילמד באוניברסיטה שיהיה מתקדם', היום